

Bartoňková, Dagmar

[Každan, A.P. Derevna i gorod v Vizantiji IX-X vv.]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1962, vol. 11, iss. E7, pp. 132-

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/110227>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

že se tu zachycuje celá řada dalších lexikografických děl (např. folia č. 209–363 zahrnují písmena K až X). Úkol vydat celý text Fotiova slovníku si vzalo na sebe „oddělení staré filologie“ na univerzitě v Soluni a s prací se začalo 1. dubna 1960. Nerozhodnuto zatím zůstává, zda se v novém vydání budou uvádět u každého hesla varianty všech rukopisů. Autor nás také upozorňuje na to, že v nově nalezeném díle nejsou citáty z antických autorů tak časté, jak se očekávalo (počet citovaných básníků činí 40 a prozaiků 34), nespíše proto, že tato část je nějakou kratší verzí lexika. Nezbývá než očekávat nové vydání textu Fotiova slovníku, které bude samo o sobě nejlepším svědectvím velikosti objevu profesora Politise.

Dagmar Bartoňková

A. P. Každan, *Děrevňa i gorod v Vizantiji IX–X vv.* Moskva 1960, stran 431.

Pěti Akademie věd SSSR vyšla nedávno v Moskvě obsáhlá publikace známého sovětského vědce A. P. Každana, o které se v podtitulu hovoří jako o „Nástini historie byzantského feudalismu“. V úvodě k celé práci (str. 3–20) nás autor stručně poučije o tom, jak rozdílně přistupují k dané problematice historikové buržoasní a sovětské vědci, kteří se opírají o učení historického materialismu. Velmi instruktivní je tu autorův výklad o charakteru pramenů a o těžkostech z tohoto charakteru plynoucích (autor tyto prameny rozděluje do 12 skupin).

Samotná práce se skládá ze sedmi kapitol. Kapitola první (21–56) pojednává o rozvoji občinného vlastnictví. V 2. kapitole (57–122) se autor snaží dokázat, že v Byzanci vzniká v 9.–10. století ne toliko velké vlastnictví půdy, nýbrž přímo vlastnictví feudálního typu, s takovými hospodářskými důsledky jako je např. feudální renta apod. O úloze byzantského státu v období feudalizace se hovoří v třetí kapitole (123–189). V další, čtvrté kapitole (190 až 249) se dočítáme o zvláštnostech v rozvoji byzantského řemesla a kapitola pátá (250 až 300) je věnována zbožní výrobě v tehdejší Byzanci. V předposlední kapitole se hovoří o sociální struktuře byzantského řemesla a obchodu (301–345). A konečně v závěrečné, sedmé kapitole rozebírá autor problematiku sociálních rozporů v byzantské společnosti v 9.–10. stol.

Ke knize je připojen seznam zkratk (420–422) a věcný rejstřík (423–430), sestavený P. A. Ivjanskou. Vlastní text publikace je opatřen bohatým poznámkovým aparátem.

Dagmar Bartoňková

„Západ – pojem a skutečnost“ ve středověku a v antice.

Ve dnech 19., 20. a 26. května 1959 se konala na Humboldtově univerzitě v Berlíně pod záštitou starověkého oddělení Institutu všeobecných dějin vědecká rozprava o problematice pojmu „Západ“. Toto téma je velmi aktuální, přitom však, jak ukázala diskuse na Kongresu západoevropských a amerických vědců, konaná v r. 1955 v Mohuči, není pojem Západu jasně vymezen a vědecky snad ani jednoznačně vymezen být nemůže.

V úvodním projevu ukázala *prof. Liselotte Welskopfová* na potřebu ujasnění a přesného vymezení pojmu Západ, jehož správné užití má dalekosáhlý význam nejen pro vědeckou práci, ale i pro orientaci v současném dění politickém, a to jak ve světovém měřítku, tak také – a zejména – na území obou německých států.

Dále byly proneseny referáty, jejichž přehled zde podáváme:

Bernhard Töpfer („Das Abendland in der mittelalterlichen Geschichte“), uvedl, že současná buržoazní literatura užívá pojmu Západ (příp. i pojmu Evropa) jako výrazu pro duchovní rozdílnost, ba protikladnost k ideové oblasti východní. Západ pokládají přívrženci tohoto pojetí za jedinou kolébkou veškeré pravé, lidské kultury; oprávněnost takového konceptu je ovšem přinejmenším sporná. Probíraný pojem má původ ve středověku, kdy se slova „occidens“ užívalo velmi často, zejména pro označení sféry vlivu katolické církve na rozdíl od oblasti řecko-pravoslavné. Toto rozdělení do značné míry skutečně odpovídalo existenci dvou různých duchovních světů, ovšem jen po dobu středověku, tj. tak dlouho, dokud ideovou náplň života určovala výhradně církev.

Prof. Eduard Winter („Die ostslavischen Völker und das Abendland“), ukázal, že vztah mezi východními Slovany a Západem patří mezi ty aktuální problémy, které teprve čekají na marxistické zpracování. Touto otázkou se doposud zabývali převážně historikové katolíci, kteří co nejvíce snižovali, hájící zájmy církve, východní Slovany; dře se to dodnes, např. v díle *E. Lemberga* „Osteuropa und die Sowjetunion“,² Salzburg 1956. Důležité je vědět, jaký byl vstup východoslovanských národů do společenství národů evropských. Koncem 10. stol. přešla celá Rus k oficiálnímu křesťanství a ve srážkách s Byzancí a s Římem se